

Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 квітня 2017 р.). – Мукачєво: РВВ МДУ, 2017. – С. 226-229.

5. Попович Н. Ф. Формування мовленнєвої культури майбутніх учителів початкових класів / Н. Ф. Попович // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (17-18 травня 2017 р.). – Мукачєво: РВВ МДУ, 2017. – С. 121-123.

ГУТІЙ А.В.,
МОЛНАР Т.І.

Мукачівський державний університет, Україна

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Складовою частиною розбудови національної системи освіти є проблема індивідуального підходу до навчання молодших школярів, що, в свою чергу, забезпечує створення нових механізмів навчання і виховання та ґрунтується на принципах самостійності, глибокої поваги до особистості дитини, врахуванні її індивідуальності. Індивідуалізація навчання має суттєво гуманізувати навчально-виховний процес, утвердити принципи справедливості і поваги, максимально розкрити потенційні можливості учнів. Процес навчання у сучасній школі має спрямовуватись на створення умов для забезпечення індивідуального розвитку кожного учня, сприяння успішному навчанню, максимальному розвитку його здібностей та обдарувань.

Проблема індивідуального підходу у вітчизняній та зарубіжній педагогіці представлена досить широко. Проте, не дивлячись на тривалий історичний період її розвитку, чітко виокремилася відносно недавно, коли учень став розглядатися як суб'єкт педагогічного впливу, а не просто член учнівського колективу.

З'ясування конкретних аспектів досліджуваного питання в педагогічній науці здійснювалися у різних напрямках, серед яких: особливості індивідуального розвитку молодших школярів (Л. Занков, М. Зверєва, М. Монтесорі, С. Русова, О. Савченко та ін.); диференціація та індивідуалізація навчального процесу (В. Ананьєв, Г. Ващенко, В. Галузинський, Я. Коменський, О. Пехота, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.); історико-педагогічні характеристики навчання та виховання школярів з урахуванням індивідуального підходу (Л. Абрамова, Д. Вознюк, Л. Дубровська, В. Миценко, Л. Смалько, Л. Шапошнікова та ін.).

Кожній дитині притаманні самобутні й неповторні риси та якості, як от: індивідуальні властивості нервової системи, темперамент, інтереси, здібності, особливості мислення, уяви, пам'яті, активність, темп роботи, швидкість засвоєння навичок тощо. В межах кожної вікової групи існують індивідуальні відмінності, що залежать від природних задатків, умов життя і виховання дитини. Відтак, кожен учень, як індивідуальність, потребує індивідуального ставлення в освітньому процесі.

Поняття індивідуалізації та індивідуального підходу до навчання учнів виражають особливо складні явища педагогічного процесу. Насамперед, з'ясуємо сутність категорії «індивідуалізація навчання».

У «Педагогічному словнику» індивідуалізація визначається як «...організація учбового процесу, при якій вибір способів, прийомів, темпу навчання враховує індивідуальні відмінності учнів, рівень розвитку їх здібностей до учіння» [2, с.243].

З тієї ж позиції дає визначення В. Володько, який розглядає індивідуалізацію навчальної роботи як «систему виховних і дидактичних засобів, відповідних цілям діяльності і реальним пізнавальним можливостям колективу класу, окремих учнів і груп учнів, які дозволяють забезпечити учбову діяльність учня на рівні його потенційних можливостей з урахуванням цілей навчання» [1].

М. Прокоф'єва вважає, що індивідуалізація – це реалізація принципу індивідуального підходу, врахування під час навчання та виховання індивідуальних особливостей в усіх формах і засобах незалежно від того, які особливості і якою мірою враховуються [3].

Погоджуємося з думкою науковців, що сама сутність індивідуального підходу в навчанні полягає в тому, щоб не враховувати, а розвивати індивідуально-психологічні особливості учнів. І відповідно, ця позиція буде принципово відрізнитися від загальноприйнятої і передбачати абсолютно інші педагогічні технології.

Безумовно, важливим моментом є необхідність вияву вікових і індивідуальних особливостей психічного розвитку, оскільки саме здійснення індивідуального підходу не може не залежати від того, на якому саме етапі розвитку перебуває учень. Проте цією залежністю дуже часто нехтують, не розглядаючи її. Але ж кожному віку притаманна основна лінія розвитку, завдяки якій і здійснюється зміна особистості в цілому. При цьому не варто забувати про точне висловлювання Д. Ельконіна: «Розуміння індивідуальних особливостей лише як якостей особистості є неповним. Дитина як підростаюча істота завжди представляє собою індивідуальний варіант вікового розвитку».

Із зазначеного вище випливає, що індивідуальний підхід означає не пристосування цілей та основного змісту навчання до окремих індивідів, а пошук нових форм і методів навчання з урахування індивідуальних можливостей учня. Сутність індивідуального підходу полягає у вивченні й урахуванні в навчальному процесі вікових, психологічних, соціальних, світоглядних особливостей кожного учня з метою максимального розвитку позитивних і подолання негативних індивідуальних особливостей, забезпечення на цій основі підвищення якості його навчальної роботи та всебічного розвитку. При цьому передбачається, що реалізація принципу індивідуального підходу здійснюється за психологічним і дидактичним напрямками шляхом глибокого вивчення особистості дитини та визначення системи впливу на кожного учня.

Список використаних джерел

1. Володько В. Індивідуалізація та диференціація навчання і виховання / В.Володько // Гуманітарні науки. – 2004. – №. – С. 54-57.

2. Педагогічний словник / за ред. дійсн. Члена АПН України М.Д. Ярмаченко. – К.: Пед.думка, 2001. – 514 с.
3. Прокоф'єва М. Ознаки індивідуально-типологічного підходу як засади диференційованого навчання / М.Прокоф'єва // Гуманітарні науки. – 2012. – №2. – С. 38-41.

ДАЛЕКОРІЙ Я. І.,
ТОВКАНЕЦЬ Г. В.,
Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

Екологічна культура як частина загальної культури є процесом, який пов'язаний з засвоєнням і накопичуванням знань, досвіду, технологій і передачею їх старшим поколінням молодшому у формі моральних імперативів. У той же час екологічна культура є результат виховання, який виражається в умінні індивіда досягати гармонійних відносин з навколишнім світом і самим собою. У дитинстві це вміння формується в процесі засвоєння спеціальних знань, розвитку емоційної сфери та практичних навичок екологічно доцільної взаємодії з природою і соціумом.

Важливою ланкою в системі екологічного виховання є початкова школа, оскільки саме в період молодшого шкільного віку закладаються основи знань про природу, змінюються механізми оволодіння різноманітними видами діяльності. Високий рівень екологічної культури школярів може сформувати лише вчитель з відповідним ставленням до навколишнього [6].

Оволодіння екологічними знаннями – важливий ланцюг у процесі навчання і виховання дітей. Як відомо, В. Сухомлинський наголошував, що процес пізнання навколишньої дійсності є незалежним емоційним стимулом думки. Для дитини молодшого шкільного віку цей стимул відіграє винятково важливу роль. Результатом екологічного виховання мають стати розвинене емоційне сприйняття, бажання активно включатись у роботу з охорони й захисту об'єктів природи [4].

Більшість науковців поділяють точку зору В. Сухомлинського про те, що безпосереднє спілкування учнів з природою має значний вплив на формування їхньої свідомості, що знання про природу, правила поведінки в ній, розуміння її цінності для людей сприяють становленню високої екологічної культури учнів [1; 2; 6].

Реалізація завдань екологічного виховання здійснюється на уроках і у позакласній роботі, залучаючи до цієї роботи батьків, постійно доносячи до дітей думку про те, що ми повинні берегти природу для себе, для наступних поколінь, для навколишнього середовища [2; 3; 5].

В основі побудови позакласних занять з екологічною спрямованістю лежать такі цільові установки:

– формування цілісного уявлення про природне і соціальне оточення як середовище життя, праці і відпочинку людини;

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>